

2. A COVID-19-JÁRVÁNY TÁRSADALMI ÉS PSZICHOLÓGIAI VONATKOZÁSAI

Online melléklet

1. táblázat: A kvantitatív minta összetétele (N=1000, súlyozatlan adatok)

Legfontosabb szociodemográfiai változók	Válaszkategóriák	N	%
Nem	Férfi	470	47%
	Nő	530	53%
Életkori csoportok	18-29 éves	170	17%
	30-39 éves	190	19%
	40-49 éves	160	16%
	50-64 éves	280	28%
	65 éves vagy idősebb	200	20%
Legmagasabb befejezett iskolai végzettség	Legfeljebb alapfokú	270	27%
	Középfokú, érettségi nélkül	90	9%
	Középfokú, érettségivel	530	53%
	Legalább felsőfokú	110	11%
Lakhely szerinti településtípus	Főváros	180	18%
	Megyeszékhely	190	19%
	Egyéb város	290	29%
	Község, tanya	340	34%

2. táblázat: A kérdőív felépítése (fő kérdésblokkok és tartalmuk)

Fő kérdésblokkok	Kérdéscsoportok
Általános szociodemográfiai kérdésblokk	Nem; életkor; iskolai végzettség; lakhely; ingatlanviszonyok; munkaerő-piaci státusz; családi állapot; háztartás összetétele; szubjektív jólét; természetbeni ellátások és szociális szolgáltatások
Helyi társadalommal kapcsolatos kérdésblokk	Bizalom; települési kötődés; lakókörnyezettel/lakóközösséggel való elégedettség
Pszichológiai kérdésblokk (1/2)	Reziliencia (Connor–Davidson Reziliencia Skála 10) ¹ ; társas támogatás (Multidimenzióális Társas Támogatás Skála) ²
Szomszédsági kapcsolatokra vonatkozó kérdésblokk	Ismeretségi/kapcsolati háló; kapcsolaterősség
Segítségekkel kapcsolatos kérdésblokk	Kapott segítségek forrásai; kapott segítségek formái; adott segítségek kedvezményezettjei; adott segítségek formái
Pszichológiai kérdésblokk (2/2)	Észlelt stressz („PSS” ³) a „COVID” első, tavaszi hullámában; észlelt stressz („PSS”) „az elmúlt hónap során”
Vegyes tematikájú, záró kérdésblokk	Koronavírussal való fertőzöttség és kezelése; stresszorok („az elmúlt két évben”); vallásosság

¹ A reziliencia mérésére a Connor–Davidson Reziliencia Skála (CD-RISC) rövidített, tízállításos, egydimenziós változatát alkalmaztuk. A magasabb pontérték magasabb rezilienciára utal. A kérdőív Cronbach-alfa-értéke 0,85, mely megegyezik az eredeti kérdőív reliabilitásértékével. Jelen kutatásban a reziliencia mérésekor a vizsgált személyek ötfokú Likert-skála (0=egyáltalán nem igaz, 4=szinte mindig igaz) segítségével pontoszták a tíz itemet.

² A Multidimenzióális Társas Támogatás Skála (Zimet, 1988; Papp-Zipernovszky, Kékesi & Jámbori, 2017) kérdőíve tíz tételből áll, ebből négy állítás a Család alfaktorához, három állítás a Barátok alfaktorához és három állítás a Szignifikáns Mások alfaktorához kapcsolódik. Négyfokú skálán jelölhetők a válaszok. A kérdőív magyar validálását Papp-Zipernovszky, Kékesi, Jámbori végezte, a pszichometriai jellemzői minden esetben kiválók. A módszerek kapcsán kiemeljük, hogy retrospektív adatgyűjtés is történt. A CD-RISK, a PSS és az MSPSS kérdőívek állításai egyenként megkérdezésre kerülnek 2020 tavaszára vonatkozóan (első hullám korlátozásai) a következőképpen (például): „2020 tavaszán a lezárások idején milyen gyakran volt feszült valamilyen váratlan esemény miatt?”; „Volt legalább egy fontos személy a környezetemben 2020 tavaszán, akire számíhattam, ha szükségem volt rá.”; „Képes voltam alkalmazkodni a 2020 tavaszán bekövetkezett változásokhoz.”

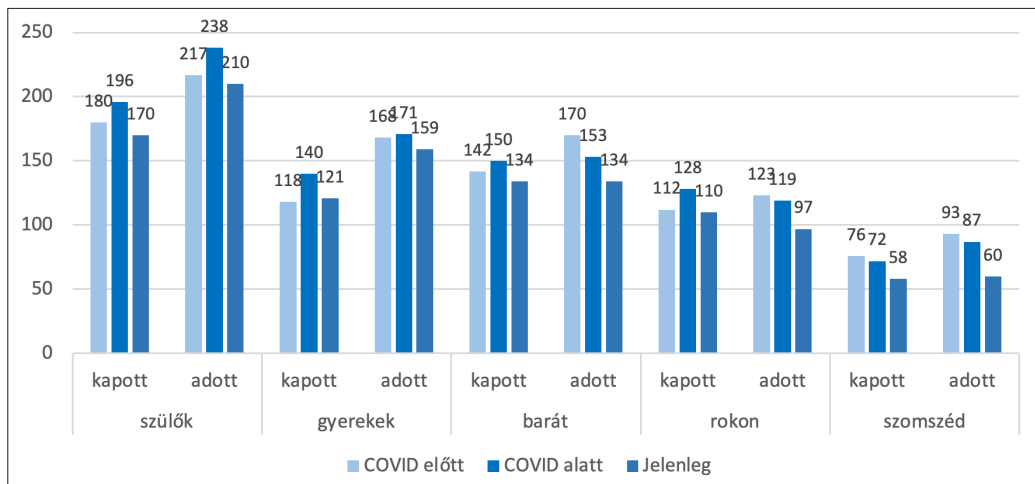
³ A stressz-szint méréséhez az Észlelt Stressz Skálát (Perceived Stress Scale, PSS) használtuk (Stauder & Konkoly-Thege, 2006). A teszt egy skálával rendelkezik, amely leírja az alany előző hónapban tapasztalt stressz-szintjét. Minél magasabb a résztvevő pontszáma, annál magasabb a stressz mértéke. Stauder és Konkoly-Thege (2006) leírásuk szerint az egyéni, szubjektív szempontokat helyezik előtérbe, az elmúlt hónap történéseinek nehézségérzete alapján. Az általuk publikált vizsgálatok nyomán a kérdőív magyar változatai (PSS14, PSS10, PSS4) szorosan korrelálnak ($r = 0,99$ és $0,93$), belső megbízhatóságuk igen jó (Cronbach-alfa: $0,88$; $0,85$; illetve $0,79$), és a teszt-reteszt megbízhatóságuk is kiváló ($r = 0,90$). A PSS-kérdőív az észlelt stressz mérésére alkalmas, a nem, az életkor és az iskolai végzettség nem befolyásolta szignifikánsan az összpontszámot. A PSS által mért változó független konstruktum, mely alkalmas a krónikus stressz mint rizikófaktor becslésére. Jelen vizsgálatban a 10 itemes verziót használjuk, ahol ötfokú skálán jelölhetők a válaszok.

3. táblázat: A segítségnyújtással (reciprok, donor) összefüggő szociodemográfiai változók a vizsgált három időszakban

	COVID-19-járvány előtt (2020. január, rekonstruált)	COVID-19-járvány első három hulláma (2020. márc. – 2021. szept., rekonstruált)	„Jelenleg” (2021. december)
Nem	*** V=0,112	** V=0,079	** V=0,063
Életkori csoport	-	* V=0,092	* V=0,090
Iskolai végzettség	** V=0,113	** V=0,127	*** V=0,150
Családi állapot	-	-	-
Gyermekes/gyermektelen	-	-	-
Településtípus	*** V=0,242	*** V=0,204	*** V=0,174
Munkaerőpiaci státusz	-	-	-
Anyagi helyzet szubjektív megítélése	** V=0,093	** V=0,090	-

* $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,001$

1. ábra: Adott és kapott segítségek kapcsolati erőforrások szerinti megoszlása a három vizsgált időszakban (esetszámok)

Forrás: saját szerkesztés „A közösségi reziliencia vizsgálata a COVID-19-járvány idején” c. kutatás adatbázisa alapján

4. táblázat: A segítségnyújtás formái kapcsolati erőforrások szerint (a COVID-19-járvány előtt)

		COVID-19-járvány előtt		
		Emocionális	Tranzakcionális	Anyagi
szülőktől szülőknek	kapott	37%	43%	20%
	adott	26%	68%	6%
gyermekektől gyermekeknek	kapott	27%	68%	5%
	adott	39%	47%	14%
rokontól rokonnak	kapott	49%	43%	8%
	adott	49%	43%	8%
baráttól barátnak	kapott	65%	56%	8%
	adott	52%	40%	8%
szomszédtól szomszédnak	kapott	58%	39%	3%
	adott	48%	49%	3%

5. táblázat: A segítségnyújtás formái kapcsolati erőforrások szerint (a COVID-19-járvány három hulláma alatt)

		COVID-19-járvány alatt		
		Emocionális	Tranzakcionális	Anyagi
szülőktől szülőknek	kapott	40%	41%	19%
	adott	26%	69%	5%
gyermekektől gyermekeknek	kapott	31%	65%	4%
	adott	39%	46%	15%
rokontól rokonnak	kapott	47%	44%	9%
	adott	52%	43%	5%
baráttól barátnak	kapott	62%	35%	3%
	adott	57%	37%	6%
szomszédtól szomszédnak	kapott	51%	47%	2%
	adott	51%	48%	1%

6. táblázat: A segítségnyújtás formái kapcsolati erőforrások szerint (2021 decembere)

		2021 decembere		
		Emocionális	Tranzakcionális	Anyagi
szülőktől szülőknek	kapott	40%	43%	17%
	adott	27%	68%	5%
gyerekektől gyermekeknek	kapott	32%	64%	4%
	adott	39%	47%	14%
rokontól rokonnak	kapott	53%	41%	6%
	adott	60%	33%	7%
baráttól barátnak	kapott	67%	28%	5%
	adott	67%	28%	5%
szomszédtól szomszédnak	kapott	66%	34%	0%
	adott	59%	41%	0%